

УКРАЇНЬСЬКА КНИЖКОВА КОМУНІКАЦІЯ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ КОНКУРСІВ

У статті охарактеризовано українську книжкову комунікацію в контексті міжнародних літературних конкурсів, таких як: Нобелівська премія в галузі літератури, Премія імені Астрід Ліндгрен, Премія імені Ганса Крістіана Андерсена, Дублінська літературна премія, Премія Х'юго (Г'юго), Премія шейха Заїда, Премія Angelus. Україна є засновницею низки літературних конкурсів і премій, серед них є й такі, що мають статус міжнародних: Премія фундації Антоновичів, Літературна премія імені І. Багряного, Міжнародна літературна премія імені В. Винниченка, Міжнародна літературна премія імені Миколи Гоголя "Тріумф", Міжнародна недержавна україно-німецька літературна премія імені Олеса Гончара, Міжнародна літературна премія імені Григорія Сковороди "Сад божественних пісень", Міжнародна літературна премія імені Олеса Ульяненка, "Гранослов", Премія міжнародного конкурсу "Коронація слова".

Ключові слова: літературний конкурс, премія, книга.

На сьогодні книга потребує спеціальних заходів для привернення уваги потенційного читача. Особливості маркетингового етапу редакційно-видавничого процесу висвітлювали в своїх працях Я. Владарчик, Н. Еріашвілі, В. Маркова, Ю. Мельник, З. Партико, Н. Рябініна, В. Теремко, М. Тимошик, П. Форсайт та ін. Книжковій промоції присвячені дослідження Т. Гринівського, Н. Зелінської, Г. Ключковської, І. Копистинської, Д. Фіалко та ін.

Зараз видавництва використовують як нові, так і перевірені часом засоби просування книги до читача, але з поправкою на сучасні реалії. І. Копистинська й Т. Гринівський як один з ефективних засобів промоції книги називають літературні конкурси та книжкові рейтинги [5, с. 38]. Тож у межах цієї статті ми зосередимо увагу на них.

Мета статті – охарактеризувати українську книжкову комунікацію в контексті міжнародних літературних конкурсів.

Існують твори, які вже багато років визнані читачами й світом загалом. Їх культурна цінність відзначена літературними преміями. Найголовніші з них такі.

Нобелівська премія в галузі літератури. Створена разом із чотирма іншими Нобелівськими преміями за заповітом Альфреда Нобеля 1895 р., вручається з 1901 р. Серед українських письменників на Нобелівську премію висувались І. Франко, В. Винниченко, П. Тичина, М. Бажан, У. Самчук, В. Стус, Л. Костенко. Іван Франко і Василь Стус не дожили до розгляду їхніх справ. П. Тичина і М. Бажан відмовились брати участь у конкурсі. Павло Тичина через політичні мотиви (боявся повторити долю Б. Пастернака). Микола Бажан відмовився через незнання його творчості за кордоном. У 2014 р. лауреатом став сучасний французький письменник і сценарист Патрик Модіано. Як зазначено в заяві Нобелівського комітету, "премія присуджена "за мистецтво пам'яті, за-

вдяки якому він виявив найнезбагненніші людські долі й розкрив життєвий світ людини часів окупації" [1; 7].

Премія імені Астрід Ліндгрен – шведська премія за визначні досягнення в літературі для дітей та юнацтва. Заснована урядом Швеції у 2002 р., має на меті посилити інтерес до дитячої літератури у світі та зробити її більш доступною для дітей. На сьогодні вона є найбільшою нагородою в царині дитячої літератури й становить 5 млн шведських крон (приблизно 500 тис. євро). Володарями почесної премії можуть стати сучасні дитячі письменники, ілюстратори, а також організації, що пропагують читання серед молодого покоління. Рішення про висунення кандидатур приймає журі на основі подання різних організацій. Переможця також визначає журі, до складу якого входять 12 осіб. Це експерти з дитячої літератури, автори, ілюстратори, бібліотекарі та критики. Серед членів журі є також один представник родини Ліндгрен [1; 7].

У 2015 р. лауреатом став не автор і не ілюстратор дитячих книжок, а організація, що пропагує дитяче читання в Південній Африці, – PRAESA (Project for the Study of Alternative Education in South Africa) [12].

Премія імені Ганса Крістіана Андерсена – міжнародна премія, яку вручають за видатний внесок у дитячу літературу найкращим письменникам і художникам-ілюстраторам дитячої книги. Організована 1958 р. Міжнародним комітетом із дитячої та юнацької літератури ЮНЕСКО за рекомендацією його засновника та першого президента, видатного діяча світової дитячої літератури Йелли Лепман. Лауреатів оголошують один раз на два роки. Премію вручають 2 квітня, в день народження видатного датського казкаря Ганса Крістіана Андерсена. Для авторів дитячої літератури премія Андерсена є найпрестижнішою міжнародною нагородою. Часто її називають Малою Нобелівською премією. Найвищою та найпочеснішою з трьох

премій-нагород вважається Золота медаль із профілем казкаря, її присуджують найвизначнішим і прогресивнішим майстрам у галузі дитячої книги та вручають на конгресі Міжнародної ради з дитячої книги (IBBY). Серед переможців – такі знані письменники, як: Марія Гріпе, Джеймс Крюс, Сельма Лагерлеф, Астрід Ліндгрєн, Кріх Кестнер, Туве Янссон, Джанні Родарі. Друга за значенням нагорода – “Особливо відзначений Міжнародним журі Андерсена”. Третьою нагородою є “Почесний список Андерсена”, до якого включають імена діячів літератури і мистецтва, які найкраще створили твори для дітей чи оформили дитячі книги за певний період. За минулі роки до цього списку внесено близько 20 імен і назв творів дитячих письменників та художників країн СНД, серед яких: А. Алексін, С. Алексєєв, Ч. Айтматов, Н. Думбадзе, І. Токмакова, Г. Павлишин, Л. Токмаков. У 1973 р. Почесний диплом Міжнародної премії імені Г. К. Андерсена за поемку “Барвінок і Весна” отримав український письменник Богдан Чалий, а 1979 р. до “Почесного списку Андерсена” увійшов Всеволод Нестайко та його книжка “Тореадори з Васюківки” [7].

Дублінська літературна премія. Була заснована в 1900 р. міською радою Дубліна та американським інвестиційним фондом ІМПАК (ІМРАС). Вручається щорічно за найкращий прозаїчний твір англійською мовою. Розмір премії – 100 тис. євро. Дублінська премія вважається не лише однією з найбільших у грошовому вираженні, але й найбільш демократичною у світі, оскільки претендувати на неї може письменник будь-якої національності з будь-якої країни, будь-якого віку. Єдиним обмеженням є обов’язкова публікація книги англійською. Якщо книгу із самого початку видано іншою мовою, 25% премії отримує її перекладач. Твори висувуються на присудження премії громадськими бібліотеками світу за результатами опитування читачів. Міжнародне журі обирає із загальної кількості “короткий список” – декілька найбільш гідних, серед яких лише один стає переможцем [7]. У 2014 р. премію здобув колумбійський письменник Хуан Габріель Васкес за роман “Звук при падінні речей”. Цю книгу судді охарактеризували як “неперевершений літературний трилер, який ще довго резонує в читачі після прочитання” [1].

Премія Х’юго (Г’юго). Літературна премія в галузі наукової фантастики, заснована в 1953 р. Названа на честь Гернсбека Х’юго – засновника першого науково-фантастичного журналу “Захопиви історію”. Премія присуджується щорічно за найкращі твори в жанрі фантастики й фентезі, опубліковані англійською мовою в попередньому році. Номінанти та переможці обираються за результатами голосування зареєстрованих учасників Всесвітнього конвенту любителів фантастики WorldCon (тому премію вважають “читацькою”) [7]. Лауреа-

там вручають статуетку, яка зображує ракету, що злітає. Лауреатом премії в номінації “Кращий роман” у 2014 р. стала американська письменниця Енн Лекі з дебютним науково-фантастичним романом “Служниця правосуддя”, дія якого відбувається в далекому майбутньому, в імперії під назвою Радч [1].

Премія шейха Заїда – премія, заснована Об’єднаними Арабськими Еміратами (ОАЕ) з метою заохочення письменників із країн Близького Сходу і Північної Африки. Щорічна винагорода – 110 тис. дол. Названа на честь засновника ОАЕ, першого і беззмінного протягом 33 років президента країни шейха Заїда бен Султана Аль Нахайяна, вручається за кращі твори в таких напрямках, як художня й розвивальна література, мистецтво, книги для дітей, періодичні видання арабською мовою. Саме лише потрапляння в число фіналістів гарантує визнання серед видатних письменників Арабського світу і переклад книжок іншими мовами. Міжнародна премія за арабську літературу проводиться спільно з Фондом Букерівської премії і фінансується Фондом Еміратів, добродійною організацією, що знаходиться в Абу-Дабі [6]. У 2014 р. літературну премію шейха Заїда здобув єгипетський автор Абдель Рашид Махмуди за роман “Після кави” [1].

Премія Франца Кафки. Заснована в 2001 р. Її присуджує чеське Товариство Франца Кафки спільно з міською адміністрацією Праги в пам’ять про Франца Кафку, який жив у цьому місті. Лауреату вручають грошову премію в розмірі близько 10 тис. дол. та бронзову статуетку – мініатюрну копію празького пам’ятника Кафці. У 2014 р. лауреатом став відомий китайський письменник Янь Ляське, який є одним з визнаних письменників не лише на батьківщині, а й на Заході, де має репутацію найбільш безкомпромісного сатирика сучасного Китаю [1].

Премія Angelus. Заснована у 2006 р. і фінансується польським містом Вроцлав. Її називають найважливішою нагородою у сфері творчої прози, перекладеної польською мовою, на здобуття якої можуть висуватися твори письменників із Центральної Європи, що заохочують до роздумів і поглиблення знань про інші культури.

Лауреатом може стати письменник з 21 країни Центральної Європи (Албанія, Австрія, Білорусь, Боснія та Герцеговина, Болгарія, Хорватія, Чехія, Естонія, Латвія, Литва, Македонія, Молдова, Німеччина, Польща, Росія, Румунія, Сербія, Словаччина, Словенія, Україна та Угорщина).

Володарями цієї премії були Юрій Андрухович за роман “Дванадцять обручів” у 2006 р., Оксана Забужко за роман “Музей покинутих секретів” у 2013 р.

У 2015 р. серед номінантів премії Angelus чотири українських книжки: “Комашина тарзанка” Наталки Сняданко, “Роман про батьківщину” Дзвінки Матіяш, “Книга забуття” Василя Слапчука та “Месопотамія” Сергія Жадана.

Переможця, який отримає чек на 150 тис. злотих та статуетку авторства вроцлавського скульптора Єви Россано, буде оголошено на урочистій церемонії 17 жовтня [19].

Україна є засновницею низки літературних премій. Серед них є й такі, що мають статус міжнародних.

Премія фундації Антоновичів – щорічна премія, яка надається Фундацією Омеляна та Тетяни Антоновичів за літературні твори українською мовою й українознавчі наукові дослідження. Розмір премії – 5 тис. дол. Премія надається незалежно від проживання автора, враховуючи високу мистецьку якість у поєднанні з творчою своєрідністю мистецької форми. Кожні два роки премія може бути надана науковому дослідженню з україністики будь-якою мовою [15].

Першими лауреатами премії стали Василь Барка (1981 р.) за роман “Свідок для Сонця Шестикрилик”, Василь Стус за збірку “Палімпсести” та Орест Субтельний за дослідження “Мазепинці: український сепаратизм на початку XVIII століття” (The Mazepist: Ukrainian Separatism in the early Eighteenth Century) (1982 р.). У подальші роки діяльності Фундації цю нагороду отримали знані літератори та науковці, серед яких: Ліна Костенко, Валерій Шевчук, Іван Дзюба, В’ячеслав Брюховецький, Михайлина Коцюбинська, Роман Шпорлюк, Юрій Андрухович, Лінда Гордон, Збігнев Бжезінський, Богуміла Бердиховська, о. Борис Гудзяк, Оксана Забужко та ін. Усього лауреатами премії стали 69 осіб з 10 країн світу (33 з України, 15 з США, 6 з Канади, 2 з Великобританії, 4 з Польщі, а також з Італії, Росії, Румунії, Франції та Швейцарії). До складу першого журі премії Фундації Антоновичів входили Юрій Шевельов, Григорій Грабович та Богдан Рубчак. Заснована й проваджена Антоновичами Фундація продовжує діяти до сьогодні під керівництвом трьох директорів, яких вибрали фундатори. Це доктор Ігор Воевідка, який живе у штаті Невада, адвокат Роман Слоневський зі штату Вірджинія та доктор Андрій Левицький з м. Чикаго [2].

У 2015 р. лауреатами нагороди Фундації Омеляна і Тетяни Антоновичів стали дві громадянки Польщі – Богуміла Бердиховська та Олександра Гнатюк. Доктор Бердиховська працює в галузі україністики та польсько-українських стосунків. Вона є автором і співавтором наукових праць з україністики. Друга лауреатка Олександра Гнатюк є автором книжок “Прощання з імперією”, “Українська барокова духовна пісня” і “Бунт покоління” (ця праця в співавторстві з Богумілою Бердиховською). “Прощання з імперією” присвячене питанню української ідентичності [4].

Літературна премія імені І. Багряного – щорічна міжнародна премія, що надається Фундацією імені Івана Багряного за літературні твори українською мовою, наукові дослідження, визначний внесок у розбудову державної незалежності України та консолідацію суспільства.

Розмір премії – 1000 дол. США. Фундація імені І. Багряного з 1992 р. визначає лауреатів премії імені видатного письменника, якими, зокрема, стали: Іван Дзюба, Олександр Шугай, Леонід Череватенко, Вадим Усань, Анатолій Погрібний, Євген Сверстюк, Олег Черногуз, Леонід Бойко, Юрій Краснощок, Михайло Слабошпицький, Олег Романчук, Сергій Козак, Олексій Коновал, Галина Воскобийник, Анатолій Лисий, Володимир Проценко та ін. [17].

Міжнародна літературна премія імені В. Винниченка заснована в 1990 р. Українським фондом культури (УФК), яким протягом усього часу його існування опікується поет – академік Борис Олійник. Премія освячена іменем В. Винниченка – людини складної долі, одного з найвидатніших письменників ХХ ст., талановитого художника, державного та політичного діяча, Першого міністра Української Народної Республіки. Премія присуджується за особливі досягнення в літературі, мистецтві та благодійницьку діяльність. У 2013 р. лауреатом став професор Ніжинського педагогічного університету імені М. Гоголя, дослідник теми козацтва і красзнавець Сергій Лепявко. Його вшановано за книгу про Чернігів [18].

Міжнародна літературна премія імені Миколи Гоголя “Тріумф”. Заснована у 1998 р. Чернігівським медіа-клубом за сприяння Національної спілки письменників України та міжнародних громадських організацій. З 1 листопада 2014 р. засновником премії стала Міжнародна літературно-мистецька академія України, яка об’єднує відомих письменників, перекладачів, науковців та журналістів із 45 країн світу. Рішення ухвалює Комітет із нагородження Міжнародною літературною премією імені Миколи Гоголя “Тріумф”, до якого входять знані письменники й науковці. Серед лауреатів минулих років – Іван Кошелівець, Петро Яцик, Оксана Забужко, Василь Голобородько, Михайло Слабошпицький, Василь Слупчук, Віра Вовк, Сергій і Тетяна Дзюби, Михайло Сидоржевський, Дмитро Стус, Марко Павлишин, Віктор Баранов, Ігор Павлюк, Євген Баран, Богдан Бойчук, Емма Андіївська, Марко-Роберт Стех, Анна-Галя Горбач, Дмитро Чистяк, Дмитро Дроздовський, Димитр Христов, Боян Ангелов, Елка Няголова, Атанас Ванчев де Трасі, Ак Вельсапар, Естон Келменді, Петро Захаров, Сограб Рагімі, Хрісто Петрескі, Ефраїм Баух, Войцех Пестка, Євген Чигрин, Ауезхан Кодар та інші відомі люди з України, США, Великобританії, Німеччини, Франції, Італії, Канади, Бразилії, Австралії, Бельгії, Швеції, Болгарії, Словаччини, Польщі, Ізраїлю, Македонії, Латвії, Росії, Казахстану, Туркменістану, Грузії, Вірменії, Молдови, Білорусі, Косова. У 2015 р. лауреатами стали грузинський і український письменник Рауль Чілачава (м. Київ) – за упорядкування та переклад 80 поезій Кобзаря, які увійшли до книги-альбому “Тарас Шевченко. Думи мої” (українською та грузинською мовами); письменник, видавець, громадський та

політичний діяч, перший заступник голови Національної спілки письменників України Володимир Шовкошитний (м. Київ) – за роман “Боривітри”; поет, консул Генерального Консульства Республіки Польща в Луцьку Кшиштоф Савіцкі (Польща) – за поетичну збірку “Околиці світу”; письменник Бенедикт Дірліх (Німеччина) – за поетичні публікації в Україні та визначний внесок у пропаганду верхньолужицької культури, літератури і мови в світі; письменник, кінодокументаліст, тележурналіст Юрій Багрянцев (м. Київ) – за багаторічну подвигницьку працю у створенні краєзнавчих телефільмів про історичні та культурні пам’ятки України й літературні твори патріотичного змісту; доктор фізико-математичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, президент Малої академії наук Станіслав Довгий (м. Київ) – за внесок у популяризацію шевченківської спадщини в Україні та за кордоном, зокрема за створення науково-освітнього проекту “Портал Шевченка”; письменник Гурген Баренц (Гурген Карапетян) (Вірменія) – за власну багатогранну творчість та численні переклади з вірменської і слов’янських мов (зокрема української), невтомне літературне подвигництво “посла миру”, яке єднає народи; літературознавець, доктор філологічних наук, професор Сусанна Ованесян (Вірменія) – за першу фундаментальну наукову біографію класика світової літератури Ованеса Туманяна, великий внесок у туманянознавство, плідну й активну пропаганду актуальних проблем дослідження життя і творчої діяльності Ованеса Туманяна, літературні мости між вірменською й українською літературами; відомі зарубіжні письменники, відзначені за власний доробок та пропаганду української літератури: прозаїк, головний редактор інтернет-альманаху “Порт-Фоліо” Михайло Блехман (Канада) – за романи, п’єси, оповідання та актуальні статті на українську тематику; письменник Бранко Цветкоскі (Македонія) – за визначну поетичну творчість; поетеса, директор Удмуртського ПЕН-клубу, заступник редактора журналу “Інвожо” Лариса Орехова (Удмуртія) – за збірку віршів “Безмежний Ліс” (Естонія), а також майстерні переклади творів світової класики; письменник Алекс Врубель (Великобританія) – за поетичну книжку “Піщинки часу”; поет Володимир Федоров – за вагомий внесок у пропаганду та розвиток сучасної світової поезії; письменник, доктор філософських наук Олексій Грякалов – за збірку інтелектуальної прози “Печальна почвара країни” та монографію “Лист і подія”; літературознавець, доктор філологічних наук Наталія Грякалова (Росія) – за монографію “Людина модерну”; письменник-сатирик, поет, публіцист Марсель Салімов (Башкортостан) – за книжку “Сміх – вище пояса”; письменниця Лана Перлулайнен (м. Львів) – за книгу вибраних поезій “Вітер часу” та роман “Мася або Правила ходіння проти вітру”; письменниця Світлана Антонішин (м. Броди Львівської обл.) – за збереження і продовження класичних традицій української літератури у книгах поезій

“Закон самозбереження душі”, “Бар’єр”, повісті-феєрії “Ображена трава”; меценат, громадський діяч, депутат Чернігівської обласної ради Віктор Кияновський (м. Ічня Чернігівської обл.) – за подвигницьку громадську та благодійну діяльність; письменник, директор Інституту Українського Вільного Козацтва імені Антона Кущинського, доктор права Олександр Панченко (м. Лохвиця Полтавської обл.) – за популяризацію духовно-культурних надбань українського народу, плідну діяльність у галузі україністики, вагомий внесок у справу утвердження Української державності, зміцнення духовності й патріотизму нашого народу, вагому видавничу діяльність, активну й послідовну 25-літню національно-державницьку позицію в обороні прав, свобод і засад окремішності українського народу; письменник Ігор Моїсеєнко (м. Кременчук Полтавської обл.) – за активну письменницьку та громадську діяльність у справі побудови суспільства життєдайної моралі; письменник Станіслав Маринчик (м. Ічня Чернігівської обл.) – за подвигницьку культурну, краєзнавчу та громадську діяльність; меценат Олександр Сенчик (сmt Парафіївка Ічнянського району Чернігівської обл.) – за значну благодійну діяльність [8].

Міжнародна недержавна україно-німецька літературна премія імені Олесея Гончара на найкращий твір молодого автора – премія, заснована 1996 р. німецькими меценатами письменницею Тетяною Куштєвською, підприємцем Дітером Карренбергом та Національною спілкою письменників України. Рішення ухвалює журі, до якого входять Тетяна Куштєвська, Валентина Гончар, Петро Перебийніс, Галина Тарасюк та інші. Голова журі – Іван Драч. На конкурс приймають як уже друковані, так і ще не оприлюднені твори україномовних авторів віком до 30 років, які живуть в Україні та за її межами.

Переможців конкурсу журі визначає в п’яти номінаціях: проза – роман або повість; цикл оповідань; поезія; літературознавча праця, присвячена творчості Олесея Гончара; публіцистика. Урочисте вручення нагород переможцям конкурсу традиційно відбувається 3 квітня – в день народження Олесея Гончара.

У 2014 р. лауреатами премії стали: у номінації “Поезія” – Євгенія Люба (м. Полтава) за збірку поезій “Місто паломників” та Олександр Пушко (м. Полтава) за збірку поезій “Етіологія тиші”; у номінації “Проза” – Катерина Красножон (м. Вишневе Київській обл.) за повість-легенду “Ключі до коріння” та Оксана Харун (м. Івано-Франківськ) за збірку оповідань “Спроба”; у номінації “Публіцистика” – Сніжана Божок (м. Корюківка Чернігівської обл.) за збірку статей “Обпалені пелюстки”; у номінації “Літературна праця, присвячена творчості Олесея Гончара” – редакція альманаху “Соняшник” (кафедра журналістики і видавничої справи Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка, гол. редактор – доктор філологічних

наук, професор Валентина Галич) за підтримку молодих талантів [9].

Міжнародна літературна премія імені Григорія Сковороди “Сад божественних пісень” – заснована 1 березня 2005 р. Громадською організацією “Чернігівський інтелектуальний центр” та Волинським товариством “Світязь” з метою розвитку вітчизняного книговидання і підтримки українських письменників, митців, науковців, журналістів, громадських діячів та меценатів за сприяння Національної спілки письменників України, Інституту літератури імені Тараса Шевченка Національної академії наук України та міжнародних громадських організацій. З 1 листопада 2014 р. співзасновником премії є Міжнародна літературно-мистецька академія України. Нагорода вручається раз у житті (за винятком колективних номінацій, а також, якщо творчу людину відзначено в іншій номінації, наприклад, як громадського діяча та мецената) [11; 13].

Серед лауреатів минулих років – Микола Жулинський, Василь Голобородько, Михайло Слабошпицький, Рауль Чілачава, Кость Москалець, Павло Вольвач, Віра Вовк, Віктор Баранов, Сергій і Тетяна Дзюби, Юрій Барабаш; Імант Аузінь, Димитр Христов, Ріта Кіндлерова, Войцех Пестка, Збігнєв Фрончек, Інґа Крукаускене, Сіґвард Ліндквіст, інші відомі письменники, науковці, перекладачі, журналісти, актори, художники, музиканти, працівники освіти і культури, громадські діячі й меценати з України, Великобританії, США, Швеції, Бразилії, Болгарії, Чехії, Польщі, Сербії, Македонії, Латвії, Литви, Ізраїлю, Росії та Білорусі.

У 2014 р. до списку лауреатів увійшли літературознавець, академік НАН України, Герой України, Шевченківський лауреат Іван Дзюба та письменник, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка Валерій Шевчук, відзначений нині за книгу “Пізнаний і непізнаний Сфінкс: Григорій Сковорода сучасними очима”; видатні зарубіжні письменники: Богдан Задура (Польща); Петро Захаров (Удмуртія), Рісто Василевські (Сербія) та Наомі Фойл (Великобританія), а також відомі українські поети й перекладачі: Анна Баряна, яка нині мешкає в Македонії, та членкореспондент Європейської академії наук, мистецтв і літератури (м. Париж) Дмитро Чистяк; учений, ректор Полтавського національного педагогічного університету імені Володимира Короленка, доктор філологічних наук, професор, академік Академії наук вищої освіти України Микола Степаненко, знаний кримськотатарський поет Сейрана Сулеймана (м. Сімферополь), меценат Ігор Палиця (м. Луцьк) та троє львів'ян: відомий письменник Микола Петренко та талановиті перекладачі із перської мови: викладач Львівського національного університету імені Івана Франка, член Національної спілки письменників України Роман Гамада й художниця Надія Вишневська [16].

Міжнародна літературна премія імені Олесь Ульяненко – премія, заснована в 2012 р. президентом Спілки письменників міжнаціона-

льної згоди ФРН Володимиром Сергієнком для відзначення українських письменників за визначні здобутки в українській літературі. Рішення ухвалює журі, до якого входять відомі письменники. Координатор премії – Євгенія Чуприна. Премія присуджується щорічно за кращі твори, які відповідають таким критеріям: якість тексту; схильність до позитивної асоціальності автора; неконформістська життєва позиція автора. Премія присуджується авторів літературних творів. На здобуття премії можуть бути висунуті лише завершені твори, опубліковані або оприлюднені протягом останніх двох років. Пропозиції про присудження премії вносять творчі спілки, українські національно-культурні, культурно-просвітницькі товариства, редакції періодичних видань, вчені ради ВНЗ, наукових інститутів Національної академії наук, літературно-мистецькі угруповання або окремі особи, належні до літературно-мистецьких угруповань. Рішення журі про присудження премії затверджується постановою засновників і друкується у пресі до 17 вересня щороку. Особа, якій присуджується премія, отримує диплом і грошову премію. Щорічно встановлюється одна премія в розмірі 5000 грн [14]. У 2014 р. лауреатом премії став київський білоруський письменник Сергій Прилуцький за книгу оповідань “Дегенеративний словник”, висунуто Клубом Бойових Митців.

“Гранослов” – щорічний міжнародний літературний конкурс, на який приймаються твори будь-якого жанру українською мовою, що не друкувалися раніше. Конкурс започатковано 1991 р. Держкомітетом у справах сім'ї та молоді й Спілкою письменників. Після семи років перерви його відновлено. У конкурсі можуть брати участь молоді літератори віком до 35 років, які мешкають в Україні, та представники інших країн, які пишуть свої твори українською мовою, за винятком лауреатів попередніх років і членів НСПУ [10].

Конкурс проводиться видавництвом “Самміт-книга” та Кабінетом молодого автора Національної спілки письменників України в чотирьох номінаціях: поезія; проза і драматургія; есеїстика (критика); переклади (проза, поезія, драматургія). Нагорода – видана книжка. Її примірники безкоштовно надають авторам творів та розповсюджують серед установ (бібліотек, книгарень, літературних студій, центрів дозвілля молоді тощо), проводять презентації й популяризацію видань як кращих зразків сучасного літературного процесу.

Премія міжнародного конкурсу “Коронація слова”. Це міжнародний літературний конкурс романів, п'єс, кіносценаріїв, пісенної лірики та творів для дітей. Заснований у 1999 р. як спільний проект компанії “Крафт Фудз Україна” з телеканалом “1+1” як конкурс романів та кіносценаріїв. Нині генеральним інформаційним партнером конкурсу виступає телеканал “Інтер”. Подаватись на “Коронацію слова” можуть усі: як досвідчені письменники, так і новачки. Єдине

офіційне обмеження в конкурсі – твори, які пропагують фашизм, екстремізм, ксенофобію, шовінізм, нетерпимість на релігійному ґрунті тощо, – відхиляються одразу. У кожній номінації визначають три найкращих твори, також є заохочувальні премії. “Коронація слова” відкрила для широкого кола читачів імена Ірен Роздобудько, Марини Гримич, Анни Хоми, Олександра Вільчинського, Наталки Очкур, Марини Медникової, Андрія Кокотюхи, Василя Шкляра та інших молодих письменників.

У 2014 р. премії розподілились так: у номінації “Романи”: перша премія – роман “Вільний світ” Тетяни Белімової (м. Київ), друга премія – “Привид безрукого ката” Андрія Процайла (м. Львів), третя премія – “Паничі” Владислава Івченка (м. Суми), диплом отримав роман “Коли сонце було стозрячим. Амулет волхва” Оксани Радушинської (м. Старокостянтинів); у номінації “Прозові твори для дітей”: перша премія – твір “Вітри великого луку” Олени Колінько (м. Полтава); у номінації “Кіносценарії”: перша премія – сценарій “Легенда про Сквороду” Віри Мельник (м. Київ), друга премія – “Егоїст повинен бути мертвим” Олени Рубашевської (м. Донецьк), третя премія – “Спасена Марія” Івана-В’ячеслава Сергієнка (м. Київ); у номінації “Кіносценарії для дітей” – сценарій “Комарик” Юрія Васюка (м. Чернігів); у номінації “П’єси”: перша премія – п’єса “Батяри, брати батяри!” Олексія Дроздовського (м. Київ), друга премія – “Будинок милосердя” Оксани Смоли (м. Баштанка), третя премія – “Гільйотина” Олеся Гриба (м. Київ); у номінації “П’єси для дітей” перемогу здобув твір “Казка про казку” Віктора Мироненка (м. Рівне); у номінації “Пісенна лірика”: перша премія – твір “Київська осінь” Оксани Шеренгової (м. Корсунь-Шевченківський), друга премія – “Україна росте без мами” Вікторії Амеліної (м. Львів), третя премія – “Сліпий скрипаль” Валентина Пащенко (м. Запоріжжя) і “+29” Дарини Гладун (м. Хмельницький). Дипломантами номінації стали твори “Рідна потвора” Наталії Луцинської (м. Львів), “Не вмію дихати без тебе” Марії Ткачівської (м. Івано-Франківськ), “Ти мила, рідна і чужа” Омеляна Мацьоли (м. Бережани).

Низку творів було також нагороджено спеціальними відзнаками [3].

Отже, у світі загалом та в Україні зокрема існує ряд премій і нагород для авторів, що мають на меті формування інтересу до книги та підтримку талановитих авторів. Здобуття престижної нагороди є інформаційним приводом для привернення уваги громадськості до подій у світі літератури та сприяє підвищенню інтересу до читання книг.

Досить часто засновниками літературних конкурсів є відомі письменники й поети. Цей факт позитивно впливає на їх імідж та інтерес до їхніх творів. Такі заходи приваблюють засоби масової інформації. Тож стиль життя та публічна поведінка митця в такому разі виявляються як ефективний інструмент маркетингових комунікацій.

Загалом літературні конкурси й нагороди сприяють популяризації читання та мистецтва слова, роблячи свій внесок у розвиток культури.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в розгляді сучасних засобів промоції книги.

Список використаної літератури

1. Барулина С. Литературные премии – 2014 [Электронный ресурс] / С. Барулина, Н. Говорукина. – Режим доступа: <http://apatitylibr.ru/index.php/2010-03-16-17-12-15/2195>.
2. Виставка “Лауреати Фондації Антоновичів. Знайомтеся” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.dolyna.info/novyny/vystavka-laureaty-fundatsiji-antonovychiv-znajomtesya/>.
3. Відбулось нагородження переможців премії “Коронація слова – 2014” (ПЕРЕЛІК) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.telekritika.ua/kontekst/2014-06-06/94525>.
4. Гулявий І. Вручення премій Фондації Омеляна і Тетяни Антоновичів [Електронний ресурс] / Ігор Гулявий // Голос Америки. – Режим доступу: <http://ukrainian.voanews.com/content/antonovych-2010-11-08-10689-4749/236747.html>.
5. Копистинська І. М. Засоби промоції книжкових видань: досвід незалежної України / І. М. Копистинська, Т. С. Гринівський // Наукові праці [Української академії друкарства]. Серія: соціальні комунікації. – 2015. – Вип. 1 (50). – С. 37–46.
6. Литературная премия шейха Заида нашла своих обладателей [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://arab-new.ru/news/26/1212/>.
7. Літературні премії світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.odp.te.ua/1068>.
8. Міжнародна літературна премія імені Гоголя “Тріумф” 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gromada.lv.at.ua/news/mizhnarodna_literaturna_premij_a_imeni_gogolja_triumf_2015_roku/2015-04-05-296.
9. Названі лауреати премій імені Олеся Гончара 2014 року // Територія Голосу. – Режим доступу: <http://www.teritoria-golosu.ltava.org/2014/04/laureaty-premii-imeni-olesia-honchara-2014.html>.
10. Після семирічної перерви стартує конкурс “Гранослов” [Електронний ресурс] // Буквоїд. – Режим доступу: <http://bukvoid.com.ua/events/konkurs/2015/03/02/204130.html>.
11. Премії та нагороди імені Г. Сквороди [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dnpb.gov.ua/id/1883/>.
12. Премію Ліндгрена отримала організація, що пропагує дитяче читання в ПАР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.babarooka.com.ua/premiyu-lindgren-otrimala-organizatsiya-shho-propaguye-dityache-chittannya-v-par/>.

13. Премія Григорія Сковороди [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Премія_Григорія_Сковороди.
14. Премія імені Олесея Ульяненка вчетверте розпочала прийом заявок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.ua/articles/culture/_premiya-imeni-olesya-ulyanenkavchetverte-rozpochala-prijom-zayavok/625229.
15. Премія фундації Антоновичів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Премія_фундації_Антоновичів.
16. Слапчук В. Лауреати “Саду божественних пісень” – 2014 [Електронний ресурс] / Василь Слапчук. – Режим доступу: http://yes.cn.ua/news_cn/71299-laureati-sadu-bozhestvennih-psen-2014.html.
17. Фундація імені Івана Багряного [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bahrianyfoundation.in.ua/ukrayins-ki-visti/>.
18. Чернігівсько-ніжинський професор отримав премію імені Винниченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nizhyn.in.ua/blogs/oblast-news/chernigivsko-nizhinskij-profesor-otrimav-premiyu-imeni-vinnichenka.html>.
19. Четверо українських письменників стали номінантами польської премії Angelus [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.telekritika.ua/kontekst/2015-03-16/104944>.

Стаття надійшла до редакції 12.02.2015.

Бессараб А. А. Украинская книжная коммуникация в контексте международных литературных конкурсов

В статье охарактеризована украинская книжная коммуникация в контексте международных литературных конкурсов, таких как: Нобелевская премия в области литературы, Премия имени Астрид Линдгрен, Премия имени Ханса Кристиана Андерсена, Дублинская литературная премия, Премия Хьюго, Премия шейха Заида, Премия Angelus. Украина является основательницей ряда международных премий, таких как: Премия фундації Антоновичей, Литературная премия имени И. Багряного, Международная литературная премия имени В. Винниченка, Международная литературная премия имени Николая Гоголя “Триумф”, Международная негосударственная украинско-немецкая литературная премия имени Олесея Гончара, Международная литературная премия имени Григория Сковороды “Сад божественных песен”, Международная литературная премия имени Олесея Ульяненка, “Гранослов”, Премия международного конкурса “Коронация слова”.

Ключевые слова: *литературный конкурс, премия, книга.*

Bessarab A. Ukrainian Book Communication in the Context of International Literary Contests

The article characterized international literature contests and awards as a communicational tool for the interests' formation to books, namely: Nobel Prize for Literature, Astrid Lindgren Memorial Award, Hans Christian Andersen Award, International IMPAC Dublin Literary Award, Hugo Award, Sheikh Zayed Book Award, Angelus Award. Ukraine is the founder of a number of international awards, such as: Antonovych prize, Ivan Bahrianyi Literary Award, Volodymyr Vynnychenko International Literary Award, “Triumph” Nikolai Gogol International Literary Prize, Oles Honchar International Non-government Ukrainian-German Literary Award, “Garden of Divine Songs” Grigory Skovoroda International Literary Award, Oles Ulianenka International Literary Award, “Granoslov”, “Community of Debuts” International Award, Prize of the International Contest “Coronation of the word”.

For authors prizes and awards are aimed at the development of literature and publishing. The gaining of a prestigious award is a newsworthy occurrence to draw the public attention to events in the world of literature and it contributes to the raise of interest in books reading.

Quite often, literary competitions are organized by famous writers and poets. This fact has a positive effect on their image and on interest in their works. Such events attract the media. In this case lifestyle and public behavior of a word painter showing itself as an effective tool of marketing communications.

Literary competitions and awards support the promotion of reading and art of writing, contributing to the development of culture.

Key words: *literary contest, prize, book.*